

ศึกษารายละเอียดและภาวะการค้าของผลิตภัณฑ์ข้าวและน้ำมัน

ในบทนี้จะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ชนิด คือ ข้าวและน้ำมัน โดยจะพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ชนิด ภาวะการค้าผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ชนิดในตลาดโลก ตลอดจนแนวโน้มการค้าในอนาคต และภาวะการค้าผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ชนิด ภายในกลุ่มอาเซียน

1. ลักษณะของผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ชนิด

ทั้งข้าวและน้ำมันจัดเป็นสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐม (Primary Commodities):

คำว่าโภคภัณฑ์ (Commodities) หมายถึงผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดที่มีเจือปนไข อุปสงค์และอุปทานของตนเอง ซึ่งอาจแยกประเภทโภคภัณฑ์โดยดูจากลักษณะวันเวลาการผลิตเป็นเกณฑ์ คือ

1. โภคภัณฑ์ขั้นปฐม (Primary Commodities) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทวัตถุดิบหรืออาหาร

2. โภคภัณฑ์ขั้นทุติย (Secondary Commodities) หรือสินค้าอุตสาหกรรม ดังนั้น โดยสรุปแล้วโภคภัณฑ์ขั้นปฐมหมายความว่า

1. ผลิตภัณฑ์ประเภทวัตถุดิบหรืออาหาร หรือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ผ่านกรรมวิธีการผลิตระดับสูง (Industrial Processing)

2. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพื้นดิน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร สินค้าเกษตรกรรมและแร่ธาตุต่าง ๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์พวกนี้มักใช้ เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าอื่น ๆ ต่อไป

ผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นโภคภัณฑ์ขั้นปฐมมีส่วนมากของขายออกไปเรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าขายแล้วจะไ้ราคาดีหรือไม่ก็ตาม เพราะถ้าไม่ขายเก็บไว้ขายเมื่อได้ราคาดีเท่านั้น ผลิตภัณฑ์นั้นจะเหลือเก็บไว้เป็นจำนวนมาก การเก็บก็ควรมีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา

แทน ห่วงจืดหาที่เก็บ ต้องดูแลไม่ให้คุณภาพเสื่อม ฯลฯ และโลกทัศน์ชั้นปฐมบางชนิดก็ลำบากแก่การเก็บ เช่น ข้าว¹

ข้าว จัดเป็นโลกทัศน์ชั้นปฐมที่เราขายถึง 2 ความหมายข้างต้น เพราะการเก็บข้าวไว้นานทำให้คุณภาพเสื่อม จำเป็นต้องหมุนเวียนขายหรือใช้ของเก่าไปไม่ว่าจะไคร่ราคาดีหรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำทดแทนได้ไม่ยาก ราคาข้าวชั้นสูงตามอุปสงค์และอุปทานในลวดโลก

น้ำมัน² เข้าข่ายเป็นโลกทัศน์ชั้นปฐมในความหมายที่สอง คือ เป็นผลิตภัณฑ์หรือทรัพยากรที่ไถ่จากชั้นดิน แต่มีข้อยกเว้นเพราะถือว่าเป็นโลกทัศน์ที่ทำทดแทนขึ้นมาไม่ได้ (ต้องใช้เวลานานนับล้านปีกว่าธรรมชาติจะทำทดแทนขึ้นมา) เมื่อขุดน้ำมันขึ้นมาใช้มาขายก็หมดไปเรื่อย ๆ ดังนั้น ประเทศผู้ผลิตน้ำมันจึงต้องคำนึงถึงผลโดยเสียตลอดจนความต้องการในปัจจุบันและในอนาคตที่จะขายน้ำมันหรือใช้ประโยชน์จากน้ำมัน เมื่อได้

จากคุณลักษณะของโลกทัศน์ชั้นปฐมส่งผลให้ภาวะการค้าโลกทัศน์ชั้นปฐมโดยทั่วไปเป็นดังนี้³

1. โลกทัศน์ชั้นปฐมโดยทั่วไปต่ำลงทั้งราคาและเงื่อนไขทางการค้า

(Term of Trade) และตกลงเมื่อประวัติการณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2526 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากปริมาณร้อยละ 38 เป็นปริมาณร้อยละ 19 ในช่วงปีสิบปีที่ผ่านมานี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ปริมาณสินค้าออกโลกทัศน์ชั้นปฐมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้าและเงื่อนไขการค้าก็ตกลงลง เมื่อเทียบกับสินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉลี่ยราคาโลกทัศน์ชั้นปฐมประเภทอาหารลดลง เนื่องจากการผลิตที่เพิ่มขึ้นแล้วอัตราการส่งออกไม่ได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

¹ สมเกียรติ อธิปรัฐธา "สินค้าโลกทัศน์ชั้นปฐม" สารานุกรม ฉบับที่ระลึก ปีที่ 33 10 กุมภาพันธ์ 2526 หน้า 441 - 443

² "น้ำมัน" ในการศึกษาเรื่องนี้หมายถึง น้ำมันดิบ และ/หรือผลิตภัณฑ์จาก

ปิโตรเลียม

³ สมเกียรติ อธิปรัฐธา เรื่องเดิม เพิ่งอ้าง หน้า 443 - 449

2. ราคาสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มไร้อเสถียรภาพ ราคาขึ้น ๆ ลง ๆ ตลอดเวลาโดยเฉพาะในทศวรรษนี้ และการไร้เสถียรภาพของราคาทำให้ไม่สามารถวางแผนเศรษฐกิจระยะยาวได้ และเป็นต้นเหตุให้มีการเก็งกำไรซึ่งยิ่งทำให้ราคาสินค้าผันผวนมากขึ้น

3. ส่วนใหญ่การส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มจะถูกส่งไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว และการค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศอยู่ใความควบคุมของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ภาวะเศรษฐกิจในประเทศที่พัฒนาแล้วจึงมีผลกระทบอย่างมากต่อราคาและปริมาณการส่งออกโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มโดยประเทศกำลังพัฒนา ปัจจัยที่ทำให้ประเทศที่พัฒนาแล้วมีอำนาจต่อรอง ในการค้าโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มอยู่ในระดับสูง เนื่องจาก

3.1 ประเทศผู้ผลิตโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มส่วนใหญ่ เป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งพึ่งพาการส่งออกโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มไม่มากนักในฐานะที่เป็นสินค้าซึ่งนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ ประเทศเหล่านี้เป็นประเทศยากจน ดังนั้น ถึงแม้ราคาโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มจะตกต่ำลงอย่างไรก็ต้องขาย เพื่อให้เศรษฐกิจทรงตัวอยู่ต่อไป

3.2 มีแหล่งอุปทานโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มอยู่หลายแห่ง และประเทศผู้ส่งออกโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มมีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา จึงยากที่จะมีการรวมตัวและประสานนโยบายการผลิตกันได้ แม้แต่กลุ่มประเทศโอเปกซึ่งสมาชิกเป็นประเทศกำลังพัฒนาแล้ว ๆ ก็ยังประสบปัญหาแบ่งโควตาการส่งออกซึ่งทำให้ราคาน้ำมันตกลงมา และในปัจจุบันอุปทานน้ำมันก็มีมากกว่าอุปสงค์มาก

3.3 ประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถผลิตโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มไว้ใช้เองได้อยู่แล้วส่วนหนึ่ง จึงสามารถลดการนำเข้าได้โดยใช้แหล่งผลิตภายในแทน

3.4 เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยให้ประเทศที่พัฒนาแล้วผลิตสิ่งทดแทนโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มได้ เช่น ยางเทียม เป็นต้น

ปัญหาเรื่องการค้าโภคภัณฑ์ขึ้นปุ้มส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาซึ่ง เป็นศูนย์กลางนี้คือ

1. การที่ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ขึ้นป้อนตกต่ำและไร้เสถียรภาพ ทำให้กำลังซื้อของประเทศกำลังพัฒนาตกต่ำด้วย เพราะรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศมาจากการค้าโภคภัณฑ์ เมื่อกำลังซื้อลดลงก็ซื้อสินค้าอุตสาหกรรมในระดัปลดลง หรือในกรณีที่ราคาสูงขึ้นผิดปกติ ราคาสินค้าอุตสาหกรรมจึงใช้โภคภัณฑ์ขึ้นป้อนเป็นวัตถุดิบก็สูงขึ้นด้วย จึงลืมหาอุตสาหกรรมนั้นเมื่อราคาสูงขึ้นแล้วก็ยากที่จะลดลง ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในประเทศผู้ใด

2. เกิดการไร้เสถียรภาพของการส่งออก คือ ขึ้นอยู่กับการตั้งเป้าของประเทศผู้ซื้อ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ผลิตของประเทศขาย ในขณะที่ผู้ซื้อไม่ถือว่าเป็นปัญหาของตน

3. ปัญหาการเกาสู่อุตสาหกรรม ซึ่งในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วมีนโยบายปกป้องเศรษฐกิจของประเทศตนโดยการกำหนดกฎเกณฑ์และพิทักษ์อุตสาหกรรม ในกรณีที่ประเทศผู้ผลิตพยายามส่งสินค้าที่ผ่านขั้นตอนการผลัดมาบ้างแล้วเข้าไปขาย เช่น สิ่งทอ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย เนื่องจากสินค้าออกที่สำคัญของไทยคือสินค้าประเภทอาหาร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาลทราย ข้าวโพด ยางพารา และแร่ธาตุก็อคือบุก โดยที่ไทยต้องพึ่งโภคภัณฑ์ขึ้นป้อนเป็นสินค้าออกในอัตราที่สูง เช่นนี้ ภาวะการค้าโภคภัณฑ์ที่สำคัญ ๆ จึงมีผลกระทบต่อรายได้เงินตราต่างประเทศและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในเป็นอย่างมาก

โดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่า การค้าโภคภัณฑ์ขึ้นป้อนโลกขาดความสำคัญลงเป็นลำดับในการค้าของโลกโดยประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่โภคภัณฑ์ขึ้นป้อนมีความสำคัญต่อประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เป็นอย่างมาก เช่น ประเทศไทย ซึ่งพึ่งพารายได้จากการค้าส่ง โภคภัณฑ์ขึ้นป้อนเป็นสินค้าออกในอัตราที่สูง

2. ภาวะการค้าของสินค้าทั้งสี่ชนิดในตลาดโลกและแนวโน้มการค้าในอนาคต

⁴
ยาว

ในปีการศึกษา 2524/2525 ภาวะการผลิที่ขมวดเกณฑ์ของโลกอยู่ในเกณฑ์

⁴ เก็บความและรวบรวมจากรายงานภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญปี 2524 ของส่วนการเกษตรฝ่ายวิชาการและวางแผน ธนาคารกรุงไทย จำกัด และรายงานภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี 2524 ของหน่วยการเกษตร ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศึกษาปีการผลิตร 2523/2524 และสูงกว่าผลผลิตเฉลี่ยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาเกือบ ร้อยละ 3

แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากเศรษฐกิจในรอบปี 2524 อยู่ในภาวะถดถอยเสีย เป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงได้ดำเนินนโยบายทางการเงินอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการเงินของสหรัฐอเมริกา ทำให้อัตราดอกเบี้ยทั้งในสหรัฐ อเมริกา เองและตลาดการเงินที่สำคัญของโลกมีความผันผวนเป็นอย่างมาก ประกอบกับ อำนาจการซื้อโดยรวมลดลง โดยเฉพาะจากประเทศในกลุ่มยุโรป ดังนั้น เชื้ออุปทาน ของพืชเกษตรของโลกเพิ่มขึ้น ในขณะที่อุปสงค์ไม่ได้เพิ่มความในอัตราส่วนที่เท่าเทียมกัน ราคาพืชเกษตรทุกชนิดในตลาดโลกจึงตกต่ำลง

ในปีการผลิตร 2524/2525 ทั่วโลกผลิตข้าวได้ประมาณ 410 ล้านตัน ราชการรัฐประชาชนจีน เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดของโลกผลิตได้ 144 ล้านตัน (เพิ่มขึ้น จากปีการผลิตร 2523/2524 ในอัตราร้อยละ 3.4) สหรัฐอเมริกาและประเทศไทยซึ่ง เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ในลำดับต่อมาผลิตได้เพิ่มขึ้น

ปริมาณการค้าข้าวของโลก ในปี 2523 มีประมาณ 12.5 ล้านตัน

ปริมาณการค้าข้าวของโลก ในปี 2524 มีประมาณ 13 ล้านตัน

ปริมาณการค้าข้าวของโลกในปี 2525 คาดว่ามีประมาณ 12 ล้านตัน

ปริมาณการค้าข้าวของโลกในปี 2525 จะลดลงจากปี 2524 ในอัตราร้อยละ

8 ที่คาดว่า เป็นเช่นนั้น เพราะ เนื่องจากผลผลิตข้าวทั้งในประเทศผู้ส่งออกและประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินโดนีเซียและเกาหลีใต้ซึ่ง เคยเป็นผู้ นำเข้ารายใหญ่อวมกันถึง 2.7 ล้านตันในปี 2523 และ 2524 (กรณีอินโดนีเซียทั้งนี้ เพราะปริมาณการผลิตข้าวของอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 10 ต่อปีโดยประมาณ) ดังนั้น จึงคาดว่า การนำเข้าของประเทศไทยทั้งสองจะลดลงเหลือประเทศละ 5 แสนตัน ในปี 2525

โดยนัยเดียวกัน การที่มูลค่าผลผลิตทางเกษตรกรรมในปี 2524 มีอัตราการ เพิ่มขึ้นน้อยเมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวของการผลิต ก็เพราะเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ ตกต่ำทั่วโลก ทำให้อุปสงค์ของสินค้าออกประเภทโภคภัณฑ์นั้นมูลค่าโดยประเทศกำลัง ผลิตา เช่น ประเทศไทย และอิตาลีง ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศอยู่ใน

อินโดนีเซีย กรณีมีสต็อกสูงเหลือมากขึ้น (ดังรายละเอียดปรากฏในตารางปริมาณสต็อก
ผลิต การนำเข้า และส่งออกข้าวของโลก ปีการผลิ 2524/2525 และปีการผลิต
2525/2526 ในภาคผนวก)

ภาวะการผลิตและการค้าข้าวของประเทศไทย

ในปีการผลิต 2524/2525 ประมาณว่าจะผลิตได้ 15.8 ล้านตัน เทียบกับ
ในปีการผลิต 2523/2524 ผลิตได้ 15.41 ล้านตัน เนื่องจากในปีก่อนหน้ามีราคาสูง
ทำให้เกษตรกรหันมาขยายพื้นที่ปลูกข้าวมากขึ้น แต่ปรากฏว่าในขณะที่ราคาค้าวตกต่ำลง
เรื่อย ๆ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายส่งเสริมการปลูกพืชชนิดอื่นแทนข้าว

การจำหน่ายข้าวกับต่างประเทศ⁶

โดยเฉลี่ยแล้วประเทศไทยจำหน่ายข้าวปีละประมาณ 3 ล้านตัน

ปีการผลิต 2523/2524 จำหน่ายข้าวได้ 3.1 ล้านตัน

ปีการผลิต 2524/2525 (เดือนตุลาคม 2525) จำหน่ายข้าวได้ 3.1 ล้าน
ตัน และคาดว่าในเดือนธันวาคม 2525 จะจำหน่ายโดยรวม 3.5 - 3.7 ล้านตัน

ปีการผลิต 2525/2526 คาดว่าจะจำหน่ายข้าวได้ประมาณ 2.5 - 2.8
ล้านตัน ทั้งนี้ เพราะปริมาณการผลิตของไทยลดลง เนื่องจากฝนแล้ง แต่การผลิตที่ลดลงนี้จะ
ไม่กระทบกระเทือนถึงการบริโภคภายใน เพราะปริมาณการบริโภคข้าวภายในประเทศ
จะเพิ่มปริมาณในอัตราร้อยละ 1.5 - 2.5 ต่อปีเท่านั้น)

ภาวะการค้าข้าวส่งออกของไทยในปี 2524 อยู่ในเกณฑ์ดีที่สุดในระยะ
ครึ่งปีแรกและไคร่ราคาดีด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ปริมาณการผลิตข้าวของโลกได้ลดต่ำลงในระยะ 2 ปีที่ผ่านมา คือ
ในปีการผลิต 2523/2524 และปีการผลิต 2522/2523 ทำให้สต็อกข้าวของโลกในช่วง
ระยะเวลานั้นอยู่ในระดับต่ำสุด ราคาข้าวของโลกจึงสูงขึ้นมาก

2. มาตรการขอยกคอตที่สหรัฐอเมริกาไม่ขายข้าวให้แก่โซเวียตส์เซียและ
อิหร่าน ทำให้ทั้งสองประเทศหันมาซื้อข้าวจากไทย (ดังตารางสถิติปริมาณข้าวส่งออกของ
ไทยตั้งแต่ปี 2523 จนถึงปัจจุบันที่แสดงไว้ในภาคผนวก)

⁶ ข้อมูลจากเอกสารสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายข้าว สำนัก
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เดือนพฤษภาคม 2525

3. ทางกรไทยได้พยายามส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการส่งออกในระยะ
ต้นฤดูให้มากที่สุด

นับแต่ระยะครึ่งปีหลังของปี 2524 จนถึงกุมภาพันธ์ 2525 เป็นต้นมาราคาข้าวกลับ
ลดลง ทั้งนี้เพราะ

1. การผลิตข้าวของโลกเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะข้าวของสหรัฐอเมริกาออก
สู่ตลาดแล้ว
2. มีการแข่งขันการส่งออกอย่างรุนแรง
3. ผลผลิตของอินโดนีเซียเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการนำเข้าข้าวลดลงจาก
ปีที่แล้วกว่าร้อยละ 50 ทำให้มีผลกระทบ ต่อภาวะการค้าและราคาข้าวทั้งในตลาดโลกและ
ต่อประเทศไทย
4. การส่งออกข้าวไม่ขยายตัวเท่าที่ควร เพราะเศรษฐกิจในประเทศผู้ซื้อ
ยังไม่ฟื้นตัวจากภาวะซบเซา ประกอบกับนโยบายการเงินการคลังที่เข้มงวดในประเทศต่าง ๆ
มีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดการเงินของโลกสูงขึ้นอย่างน่าสังเกต ซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้
จ่ายรวมทำให้อุปสงค์ของสินค้าตลอดจนการก่อสร้างตอกสินค้าของตลาดต่างประเทศอ่อนตัวลง
นอกจากนี้มาตรการการส่งออกในบางช่วงไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของตลาดโลก ซึ่งมีผล
ทำให้การส่งออกไม่ขยายตัวเท่าที่ควร

ดังตารางแสดงปริมาณการส่งออกข้าวของไทยตั้งแต่ปี 2523 - เดือนสิงหาคม
2525 ที่จะแสดงให้เห็นต่อไปนี้

ปริมาณการส่งออกข้าวของไทย (ปี 2523 - สิงหาคม 2525)

ปริมาณ : ตัน

ประเทศ-ทวีป	ปี 2523	ปี 2524	ม.ค.-ส.ค.2525	ม.ค.-ส.ค.2524
<u>เอเชีย</u>				
-สิงคโปร์	180,320	157,470	121,571	108,929
-มาเลเซีย	153,858	237,232	311,000	167,844
-อินโดนีเซีย	644,664	199,580	97,182	142,430
-ฟิลิปปินส์	-	-	-	-
-ประเทศอื่น ๆ	280,550	629,695	349,153	484,015
รวมของทวีปเอเชีย	1,259,392	1,223,977	878,906	903,218

ประเทศ-ทวีป	ปี 2523	ปี 2524	มค.-สก.2525	มค.-สก.2524
ยุโรป	332,111	410,376	110,359	385,380
แอฟริกา	580,561	771,381	1,035,338	481,322
ตะวันออกกลาง	456,263	589,221	465,486	487,721
ประเทศอื่น ๆ	88,376	71,754	34,730	68,624
รวมทั้งสิ้น	2,716,702	3,066,709	2,524,813	2,326,365

ที่มา : จากเอกสารสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายข้าว สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี เดือนตุลาคม 2525

: อรรถวิเศษ ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยทั้งหมดในภาคผนวก ตารางที่ 2
การแก้ปัญหาของรัฐบาลไทยในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาการส่งออกขบเขาะและราคา
ข้าวตกต่ำนั้นรัฐบาลได้มีนโยบายดังนี้

1. มีนโยบายให้การส่งออกทำได้บ้างเสรี เพื่อให้การส่งออกทำได้มากที่สุด
และโดยเร็ว พร้อมทั้งมีการลดต้นทุนการส่งออกให้ต่ำลงเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ส่งออก
ประเทศอื่น ๆ ได้มากขึ้น คือ การลดต้นทุนในการส่งออกข้าวเป็นการจูงใจให้มีการซื้อข้าว
ไทยมากขึ้น
2. ส่งเสริมการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศโดยพิจารณา
ลดภาระข้าวสำรองเป็นราย ๆ ไป โดยพิจารณาจากต้นทุนและราคาซื้อขายได้เพื่อสนับสนุนให้
การส่งข้าวไปต่างประเทศลดลงบ้าง และช่วยลดแรงผลักดันทางด้านราคาข้าวในประเทศ
ที่ตีบตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้เปลี่ยนแปลงวิธีการส่งมอบข้าวสำรองจากการส่งมอบข้าว
มาเป็นเงิน ซึ่งได้กำหนดไว้เป็นจำนวนเงินที่แน่นอนตายตัวสำหรับแต่ละช่วง
3. การเก็บรักษาข้าวไว้วิธีหมุนเวียน (maintain stock) ทำให้ข้าวเก่า
ไม่ตกค้างอยู่ในสต็อกมาก

จากนโยบายดังกล่าวข้างต้นจึงคาดกันว่า การส่งออกข้าวของไทยจะดีขึ้นในปี

การผลิต 2526/2527 เพราะนอกจากนโยบายของรัฐบาลข้างต้นแล้ว ยังเพราะเนื่องจาก สวีตข้าวเพื่อส่งออกจำหน่ายในตลาดโลกกำลังมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวในสีของสหรัฐอเมริกา เพราะแนวโน้มการผลิตข้าวของสหรัฐอเมริกาใน พุทธการผลิต 2526/2527 จะลดลงร้อยละ 40 ของผลผลิตเมื่อปีก่อนโดยประมาณ เพราะทางการสหรัฐอเมริกาได้แนะนำเกษตรกรให้ลดปริมาณพื้นที่การเพาะปลูกข้าวลงไม่น้อยกว่า ร้อยละ 40 โดยสนับสนุนให้ปลูกพืชชนิดอื่นแทน ดังนั้น จะทำให้ปริมาณที่เคยผลิตได้ 6 ล้านตันข้าวเปลือกลดลงเหลือ 3.6 ล้านตันข้าวเปลือก และเมื่อหักไว้บริโภคภายในประเทศ แล้วจะเหลือข้าวส่งออกได้ 1.68 ล้านตัน จึงทำให้ราคาข้าวของโลกก็ขึ้น และในปัจจุบัน นี้อเมริกาใต้ แอริกา และอินโดนีเซีย กำลังประสบปัญหาภาวะแห้งแล้ง จึงมีที่คาดว่า จะส่ง ข้าวจากประเทศไทยมากขึ้น เมื่อสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นคู่แข่งการค้าข้าวได้ลดปริมาณ การผลิตลง ขณะที่คาดว่าความต้องการข้าวของโลกเพิ่มขึ้น ข้าวไทยก็จะขายได้ดีในปี 2526/2527⁷

น้ำมัน⁸

สถานการณ์น้ำมันในต่างประเทศโดยทั่ว ๆ ไป

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา ราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศโอเปกไม่ได้ เพิ่มขึ้นสูงชันมากเหมือนเมื่อปี 2522/2523 และในช่วงระยะหลังของปี พ.ศ. 2525 ตลอดจนปี พ.ศ. 2526 กลุ่มประเทศโอเปกได้ประกาศลดราคาน้ำมันลงโดยเปรียบเทียบราคาน้ำมันดิบมาตรฐานอารเบียนไลท์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมาดังนี้

- ราคาน้ำมันดิบมาตรฐานอารเบียนไลท์ พ.ศ. 2523 บาร์เรลละ 32 เหรียญอเมริกัน
- ราคาน้ำมันดิบมาตรฐานอารเบียนไลท์ พ.ศ. 2524 - 2525 บาร์เรลละ 34 เหรียญอเมริกัน

⁷ "ข่าวธุรกิจ" ปีที่ 2 ฉบับที่ 81 จันทร์ที่ 18 เมษายน 2526 หน้า 41

⁸ เก็บความและรวบรวมจากรายงานน้ำมันของประเทศไทย 2524-25 จัดทำ โดยฝ่ายเศรษฐกิจพลังงาน กองควบคุมและส่งเสริมพลังงาน สำนักงานพลังงานแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

-ราคาน้ำมันดิบมาตรฐานอาร์เบียนไลท์ พ.ศ. 2526 ได้ประกาศลดลงเหลือราคาบาร์เรลละ 29 เหรียญอเมริกัน

นอกจากนี้ราคาน้ำมันในตลาดจอร์ยังได้อ่อนตัวลงมากด้วย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นครั้งแรกที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดจอร์ได้ลดลงต่ำกว่าราคาประกาศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา การที่ภาวะราคาน้ำมันเป็นเช่นนี้เนื่องจากเกิดภาวะน้ำมันล้นตลาดอันเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุทางด้านการความต้องการ ความต้องการนำเข้าน้ำมันของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมได้ลดลงมาก ทั้งนี้เนื่องจากเกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย ทำให้อุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ ชะงักงัน ความต้องการนำเข้าน้ำมันจึงชะลอตัวลงมาก ประกอบกับประเทศต่าง ๆ พยายามใช้น้ำมันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีมาตรการประหยัดการใช้พลังงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมัน อีกทั้งยังมีการนำพลังงานอื่น ๆ มาใช้ทดแทนน้ำมัน เช่น ถ่านหิน ซึ่งมีส่วนช่วยลดความต้องการใช้น้ำมันลงด้วย นอกจากนี้แล้วการที่ประเทศต่าง ๆ มีการเก็บสต็อกน้ำมันไว้มากแล้วในช่วงปี พ.ศ. 2522 - 2523 ทำให้ความต้องการซื้อน้ำมันเก็บไว้มีน้อยลง

2. สาเหตุทางด้านการผลิต จากความพยายามของประเทศซาอุดีอาระเบียที่จะทำให้ราคาน้ำมันของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มโอเปคเป็นระบบราคาเดียวแทนที่ระบบราคาสองอัตราซึ่งใช้กันมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2522 ซาอุดีอาระเบียซึ่งเป็นประเทศที่มีปริมาณผลิตน้ำมันเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มโอเปคทั้งหมดได้คงปริมาณการผลิตไว้ในระดับสูง กล่าวคือ แตะเดิมซาอุดีอาระเบียเคยผลิตน้ำมันในอัตราวันละ 8.5 ล้านบาร์เรล แต่หลังจากเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันขนาดใหญ่เนื่องมาจากสงครามระหว่างอิหร่านกับอิรัก ในปี พ.ศ. 2522 เพื่อช่วยแก้สถานการณ์ให้ดีขึ้น ซาอุดีอาระเบียจึงเพิ่มปริมาณการผลิตเป็น 10.25 ล้านบาร์เรลต่อวัน และคงตัวอยู่จนกระทั่งเดือนกันยายน พ.ศ. 2524 ทั้งนี้ โดยคาดว่าหากคงตัวปริมาณน้ำมันในอัตราสูงเช่นนี้จะมีผลทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกอ่อนตัวลง เพื่อประเทศสมาชิกโอเปคที่ยังคงกำหนดราคาน้ำมันในระดับสูงจะได้ลดราคาลงมา การดำเนินการอันนี้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในหลายประเทศของกลุ่มโอเปคคัดค้านอย่างมาก โดยกล่าวหาว่าทำให้เกิดภาวะน้ำมันล้นตลาด

อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการแก้ปัญหาภาวะการณ้ำมันดิบตลาดอีนมีผลทำให้ราคาน้ำมันดิบอ่อนตัวลงมา กลุ่มประเทศโอเปคจึงได้พยายามร่วมกันที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยใช้มาตรการทั้งทางด้านราคาและลดปริมาณการผลิตซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

2.1 เมื่อปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2524 กลุ่มประเทศโอเปคจึงให้มีการประชุมเพื่อที่จะกำหนดราคาและปริมาณน้ำมันดิบ ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยซาอุดีอาระเบีย เสนอว่าจะยอมขึ้นราคาน้ำมันดิบจากบาร์เรลละ 32 เหรียญอเมริกัน เป็นบาร์เรลละ 34 เหรียญอเมริกัน ถ้าหากประเทศสมาชิกอื่น ๆ ยอมลดราคาน้ำมันดิบของตนลงมาให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และปรากฏว่าประสบความสำเร็จโดยที่ประชุมได้มีมติให้ตรึงราคาน้ำมันดิบไว้ในระดับเดิมจนถึงปลายปีนี้ แต่จะลดปริมาณการผลิตลงอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 10 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากลุ่มประเทศโอเปคจะยังคงยืนยันราคา น้ำมันดิบของตนไว้ก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่าราคาน้ำมันของประเทศผู้ผลิตน้ำมันทั้งหลายทั้งที่เป็นและไม่ใช่เป็นสมาชิกโอเปคต่าง ๆ ก็พากันลดราคาลงมา เช่น เม็กซิโก เวเนซุเอลา อิรัก และอังกฤษ เป็นต้น

2.2 ความพยายามของซาอุดีอาระเบียที่จะตั้งให้ราคาน้ำมันดิบของประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มโอเปคลดลงมาจากระดับบาร์เรลละ 36 เหรียญอเมริกัน ให้อยู่ในระดับเดียวกับตนคือราคาบาร์เรลละ 34 เหรียญอเมริกัน ต้องล้มเหลวอีกครั้งหนึ่งเมื่อครั้งประชุมที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2524 โดยในที่ประชุมมีบางประเทศ เช่น สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เห็นด้วยกับซาอุดีอาระเบีย ขณะที่อีกหลายประเทศ โดยเฉพาะอิหร่าน อิรัก แอลจีเรีย และเวเนซุเอลา ยืนกรานไม่ยอมลดราคาลงมาในระดับดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในการประชุมครั้งนี้ซาอุดีอาระเบียได้ยอมลดปริมาณการผลิตน้ำมันจากวันละ 10.25 ล้านบาร์เรล เหลือประมาณวันละ 9 ล้านบาร์เรล แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาน้ำมันซึ่งตลาดอยู่ประมาณวันละ 2 ล้านบาร์เรล ในขณะนั้นได้

2.3 โดยที่ภาวะการณ้ำมันดิบยังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีการใช้มาตรการลดปริมาณการผลิตซึ่งบ้างแล้วก็ตาม ในการประชุมของกลุ่มประเทศโอเปคครั้งต่อมาเมื่อปลายเดือนตุลาคม พ.ศ. 2524 ที่นครเจนีวา ปรากฏว่าความพยายามของซาอุดีอาระเบียที่จะบีบบังคับให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศโอเปคลดราคาลงกับบรรลุผล เมื่อ

ประเทศสมาชิกอื่นสามารถตกลงในเรื่องการกำหนดราคาให้เป็นราคาเดียวกันได้ โดยใช้ราคาบาร์เรลละ 34 เหรียญอเมริกัน เป็นราคามาตรฐาน ซึ่งมีผลบังคับใช้มาแล้วตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2524 และจะยังคงใช้ราคานี้อยู่จนถึงปี 2525 อนึ่ง ในการประชุมครั้งนี้ ซาอุดีอาระเบียได้ขอมลปริมาณการผลิตน้ำมันจากประมาณ 9 ล้านบาร์เรลต่อวันมาเป็นไม่เกินวันละ 8.5 ล้านบาร์เรล เพื่อบรรเทาภาวะน้ำมันล้นตลาดด้วย

2.4 ในการประชุมของกลุ่มประเทศโอเปกที่นครอาบูดาบี เมื่อต้นเดือน ธันวาคม 2524 ประเทศสมาชิกได้ตกลงจะรักษาระดับราคาน้ำมันดิบมาตรฐานที่บาร์เรลละ 34 เหรียญอเมริกัน ไปจนถึงไตรมาสที่ 3 ของปี 2525 และในการประชุมครั้งนี้ที่ประชุมขอมลราคาน้ำมันดิบบางชนิดลงบาร์เรลละ 0.20 - 0.70 เหรียญอเมริกัน เช่น

อาระเบียมีเทียม ลดลงจากบาร์เรลละ 33 เหรียญอเมริกัน เหลือบาร์เรลละ 32.50 เหรียญอเมริกัน

อาระเบียเฮฟวี่ ลดลงจากบาร์เรลละ 31.50 เหรียญอเมริกัน เหลือบาร์เรลละ 30.50 เหรียญอเมริกัน

อาระเบียเบอรัวี่ ลดลงจากบาร์เรลละ 35.60 เหรียญอเมริกัน เหลือบาร์เรลละ 34.50 เหรียญอเมริกัน

อย่างไรก็ตามในการประชุมครั้งนี้ก็ไม่สามารถลดราคาน้ำมันเกรดที่ ๆ คุณภาพสูงของแอลจีเรีย ลิเบีย และไนจีเรีย ให้สอดคล้องกันได้ และถึงแม้ว่าไนจีเรียซึ่งจัดว่าเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่ประสบปัญหาหนักที่สุด อันเนื่องมาจากภาวะน้ำมันล้นตลาด ทำให้ราคาน้ำมันขายไม่ออก และทุนสำรองเงินตราต่างประเทศก็ลดลงตามลำดับนั้น ก็ได้ขอมลราคาน้ำมันคงมาบ้างก่อนหน้านี้แล้วก็ตาม แต่แอลจีเรียและลิเบียก็ยังลังเลไม่ขอมลลดราคาน้ำมัน แต่ในที่สุดภาวะการแข็งของตลาดน้ำมันก็บีบบังคับให้ลิเบียต้องขอมลลดราคาน้ำมันเกรดที่ ๆ ของตนลงเหลือบาร์เรลละ 37 เหรียญอเมริกัน เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2524

2.5 ผลการประชุมกลุ่มประเทศโอเปกเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2526 ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ กลุ่มประเทศโอเปกประกาศลดราคาแก่น้ำมันดิบลงจากราคาบาร์เรลละ 34 เหรียญอเมริกัน เหลือบาร์เรลละ 29 เหรียญอเมริกัน แสดงให้เห็นว่า

ภาวะน้ำมันดิบในตลาดทำให้ราคาน้ำมันดิบลดลงอย่างมาก แต่เพื่อรักษาระดับราคาใหม่ให้คงที่ ไม่ให้ตกต่ำลงไปอีก จึงจำเป็นต้องรักษาระดับอุปทานรองน้ำมันในตลาดไว้ด้วยการ กำหนดเพดานการผลิตรวมไว้วันละ 17.5 ล้านบาร์เรล (เดิมประมาณวันละ 18.5 ล้าน บาร์เรล) เพื่อป้องกันปริมาณน้ำมันดิบในตลาด เป็นการลดปริมาณการผลิตลงโดยแบ่งปันโควตา การผลิตกันเพื่อรักษายอดการผลิตรวมให้พอดี ๆ กับปริมาณอุปสงค์น้ำมัน นั่นคือ แต่ละประเทศ ผู้ผลิตน้ำมันที่อยู่ในกลุ่มประเทศโอเปกจะต้องปฏิบัติตามโควตาการผลิตที่จำกัดปริมาณการผลิตอย่างเคร่งครัดด้วย ปัญหานี้เป็นปัญหาที่คาดว่าจะต่อไปกลุ่มประเทศโอเปกก็ยังคงตกลง กันไม่ได้ เพราะจะเกี่ยวกันว่า ประเทศนั้นได้โควตามากไป ประเทศนี้ได้น้อยไป⁹

ตามที่ในปัจจุบันอุปทานน้ำมันดิบมีมากกว่าอุปสงค์ ประเทศผู้ผลิตน้ำมันจึงต้อง พยายามรักษาระดับอุปทานน้ำมันไว้ โดยการพยายามจัดสรรโควตาการผลิตของแต่ละประเทศ คั้งเงินกลุ่มประเทศโอเปกได้กระทำอยู่ในขณะนี้ ส่วนที่มีผลกระทบต่อประเทศอาเซียนได้แก่ อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศโอเปก ผลจากการประชุมกลุ่มประเทศโอเปกที่ ผ่านมาได้ประกาศลดราคาน้ำมันดิบและลดปริมาณการผลิตลงจะทำให้อินโดนีเซียขาดรายได้ ไปประมาณ 300 ล้านเหรียญอเมริกันต่อปีในทุก ๆ 1 เหรียญอเมริกันของราคาน้ำมันที่ลดลง¹⁰ เพราะโดยปกติอินโดนีเซียมีรายได้เข้าประเทศจากการค้าน้ำมันและจากภาษีน้ำมันเป็น มูลค่าถึงร้อยละ 70 ของเงินรายได้ทั้งหมดต่อปี การที่ราคาน้ำมันตกต่ำและต้องลดปริมาณ การผลิตจะทำให้อินโดนีเซียขาดเงินรายได้ (ตามปีงบประมาณ 2526) จำนวน 1.6 พันล้านเหรียญอเมริกัน กล่าวคือ อินโดนีเซียมีดุลการค้าขาดดุลตั้งแต่ปี 2525 ทั้งที่มีดุล การค้าเกินดุลมาตลอดตั้งแต่ปี 2510 เป็นต้นมา และล่าสุดนี้อินโดนีเซียได้ประกาศลดค่า เงินรูเปียลงจาก 1 เหรียญอเมริกัน เท่ากับ 703 รูเปีย เป็นเท่ากับ 970 รูเปีย¹¹

ปัญหาของการขึ้นราคาน้ำมันก็คือ มีแนวโน้มว่าการลดราคาน้ำมันจะไม่หยุด อยู่แค่ราคาบาร์เรลละ 29 เหรียญอเมริกัน แต่จะลดลงไปอีกเรื่อย ๆ และการลดราคา

⁹"ข่าวธุรกิจ" ปีที่ 2 ฉบับที่ 78 จันทร์ที่ 28 มีนาคม 2526 หน้า 53

¹⁰"ข่าวธุรกิจ" ปีที่ 2 ฉบับที่ 79 จันทร์ที่ 4 เมษายน 2526 หน้า 55

¹¹"ข่าวธุรกิจ" ปีที่ 2 ฉบับที่ 81 จันทร์ที่ 18 เมษายน 2526 หน้า 50

น้ำมันและการจำกัดปริมาณการผลิตเช่นนี้จะทำให้ประเทศผู้ผลิตน้ำมันเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ และประเทศอุตสาหกรรมเป็นฝ่ายได้ประโยชน์ กล่าวคือ กลุ่มประเทศโอเปคจะคงขาดรายได้ไปประมาณปีละ 30 พันล้านเหรียญอเมริกัน โดยประเทศผู้นำเข้าน้ำมันจะได้อะไรในจำนวนที่เท่ากันนี้เช่นกัน และจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของประเทศผู้ส่งน้ำมันออกซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศเหล่านั้นขึ้นอยู่กับธุรกิจน้ำมัน

สำหรับสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปอีกครึ่งหนึ่ง (Reexporter) และเป็นตลาดส่งน้ำมันออกที่สำคัญของเอเชีย ถึงแม้จะไม่ได้เป็นประเทศผู้ผลิตต้องลดราคาน้ำมันในตลาดจริง โดยจะต้องลดต่ำกว่าราคาระเบลด 29 เหรียญอเมริกัน คือ ประมาณราคาระเบลด 24 - 26 เหรียญอเมริกัน ทั้งนี้เพราะภาวการณ์ที่เห็นตลาดคงได้กล่าวแล้วข้างต้นนั่นเอง

3. ภาวะการค้าผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ชนิดภายในกลุ่มอาเซียน

ภาวะการค้าระหว่างอาเซียนโดยทั่ว ๆ ไป

ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยทั่ว ๆ ไป มีสภาพคล้ายคลึงกัน คือ

1. เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากมาย (นอกจากสิงคโปร์) ดังนั้น เศรษฐกิจของแต่ละประเทศจึงขึ้นอยู่กับสินค้าออกประเภทเกษตรกรรมและแร่ธาตุต่าง ๆ ซึ่งเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐม แม้แต่สิงคโปร์ก็เป็นประเทศผู้ส่งออกอีกครั้งหนึ่ง (Reexporter) ของโภคภัณฑ์ขั้นปฐมจำนวนมากของประเทศสมาชิกอื่น ๆ อาเซียนจึงเป็นกลุ่มประเทศที่ส่งออกสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐมเป็นจำนวนมาก เช่น ยางธรรมชาติ ถั่วบด ข้าว มันสำปะหลัง ฯลฯ และเป็นตลาดที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และของโลก แต่ถึงแม้อาเซียนจะมีความสำคัญในด้านการตลาดสำหรับสินค้า แต่อาเซียนก็มีปัญหาด้านระดมทุนทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อพิจารณาจากรายได้ประชาชาติต่อหัวแล้ว กล่าวคือ อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาย่ำแย่ และสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงสุด ซึ่งปัญหานี้เองมีผลต่อความร่วมมือทางด้านการค้าของอาเซียน ทำให้การค้าระหว่างอาเซียนด้วยกันอยู่ในระดับต่ำ

2. เทรนธุรกิจของอาเซียนส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับแทนที่จะสนับสนุน และพึ่งพาอาศัยกัน และขาดการส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากการเกษตรและแรงงานของอาเซียนจึงแข่งขันกันส่งออกสู่ตลาดโลก

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า นับตั้งแต่จัดตั้งสมาคมอาเซียนมา การค้าภายในอาเซียนเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าของอาเซียนแต่ละชาติกับประเทศอื่น ๆ ในโลกยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก กล่าวคือ การค้ากับญี่ปุ่นมาเป็นอันดับหนึ่ง การค้ากับสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรปเป็นลำดับต่อมา แล้วจึงเป็นการค้าระหว่างอาเซียนด้วยกัน¹² ดังแผนภูมิแสดงการค้าระหว่างประเทศไทยกับอาเซียนในหน้าต่อไป

¹² อาเซียนเรื่องนี้โดยละเอียดได้จาก

1. ประเสริฐ วัชรานนท์: "การค้าของไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน : การพิจารณารูปแบบทางการค้าและวิเคราะห์พฤติกรรมการส่งออก" รายงานวิจัยหมายเลข 27 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตุลาคม 2523

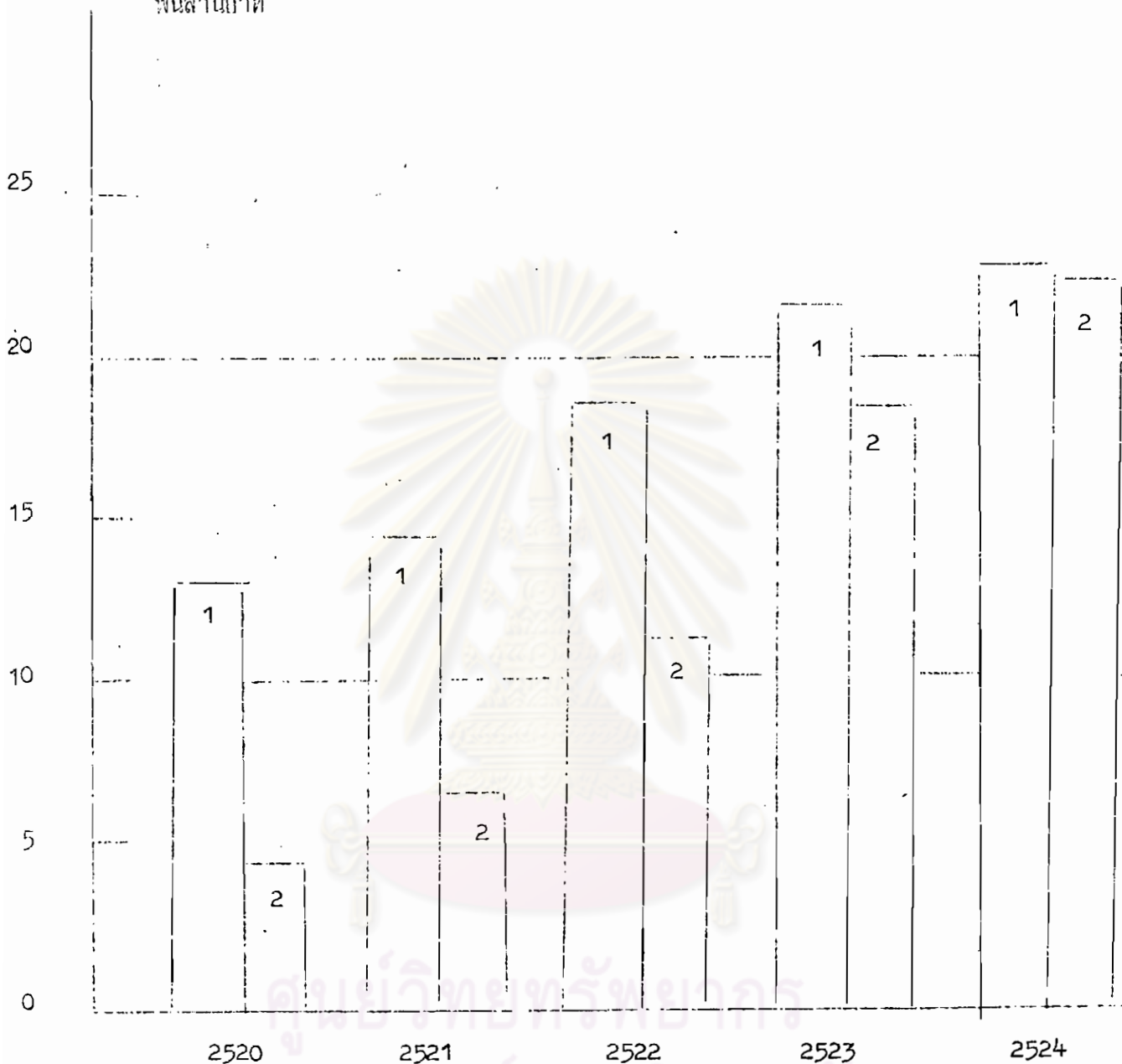
2. ปราณี สายพิรุณ , เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์ , สมชัย จริยะสมบูรณ์ "อาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ" จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฉบับ ลำดับที่ 68 ธันวาคม 2520

3. มาลินดา มนูญชัย "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายในอาเซียน : การค้าระดับภูมิภาค" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2524

4. วัชรินทร์ ยงศิริ "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับประเทศญี่ปุ่น" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2524

มูลค่าสินค้าออกและสินค้าเข้าระหว่างไทยกับกลุ่มอาเซียน
พ.ศ. 2520-2524

ที่มา : รายงานการค้าระหว่างประเทศและข้อมูลทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย
พ.ศ. 2524

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ : 1 หมายถึง สินค้าออก

2 หมายถึง สินค้าเข้า

การค้าระหว่างประเทศไทยกับอาเซียนตามข้อมูลในระยะ 5 ปี (2520 --2524) มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มตลอด ในปี 2524 ยอดรวมการค้าระหว่างกันมีมูลค่า 44,653.5 ล้านบาท คือร้อยละ 12 ของยอดรวมสินค้าออกและสินค้าเข้าทั้งหมด (เพิ่มขึ้นจากปี 2523 ในอัตราร้อยละ 12.3) แต่ปรากฏว่าสินค้าออกของไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่า มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศอาเซียน แต่ไทยก็ยังเป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าเกินดุลกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ คือ เกินดุลกับอินโดนีเซียมากที่สุด (2,423.7 ล้านบาท) รองลงมาคือมาเลเซีย (1,081.3 ล้านบาท) แต่ขาดดุลกับสิงคโปร์มากถึง 3,342.6 ล้านบาท

ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน ไทยทำการค้ากับสิงคโปร์มากที่สุด เป็นจำนวน 27,453.0 ล้านบาท อันดับสองได้แก่มาเลเซีย 12,816.3 ล้านบาท อินโดนีเซีย เป็นลำดับสาม 3,470.9 ล้านบาท และฟิลิปปินส์ 883.3 ล้านบาท¹³ โครงสร้างสินค้าออกของไทยได้แก่สินค้าเกษตรกรรม คือ ข้าว มันสำปะหลัง ฯลฯ ส่วนโครงสร้างสินค้าเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นส่วนที่สำคัญ การค้าที่นำเข้าจากสิงคโปร์ ซึ่งทำการค้ากับประเทศไทยมากที่สุดได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ทั้งนี้เพราะสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการกลั่นน้ำมันที่มีความสำคัญเป็นลำดับสามของโลก ส่วนสินค้าออกไปสิงคโปร์ได้แก่ แฉงวงจรีไฟฟ้าเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือข้าว

สินค้าออกที่ประเทศไทยส่งออกไปยังมาเลเซียอันดับหนึ่งได้แก่ข้าว รองลงมาคือข้าวโพด ส่วนสินค้าเข้าที่สำคัญจากมาเลเซียอันดับหนึ่งได้แก่ สินค้าเชื้อเพลิง รองลงมาคือสินค้าประเภททุน การที่ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าเกินดุลกับมาเลเซียเพราะเนื่องจากมาเลเซียต้องจัดหาสินค้าเกษตรกรรมจากไทยเป็นจำนวนมาก (ร้อยละ 70 ของสินค้าออกของประเทศไทยที่ส่งไปมาเลเซียเป็นสินค้าเกษตรกรรม)

ส่วนการค้าระหว่างประเทศไทยกับอินโดนีเซียไม่ค่อยแน่นอนนัก สินค้าออกที่สำคัญได้แก่ข้าว (ร้อยละ 21.4 ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมดที่ส่งไปอินโดนีเซีย) และสินค้าเข้าที่สำคัญจากอินโดนีเซียได้แก่ น้ำมันปิโตรเลียมดิบ (ร้อยละ 18.6 ของมูลค่าสินค้าเข้า

¹³ เก็บความและรวบรวมจาก "การค้าระหว่างประเทศและข้อมูลทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2524" กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ทั้งหมดจากอินโดนีเซีย) สินค้าประเภทข้าวที่ประเทศไทยส่งออกมีปริมาณที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ
ภาวะการผลิตข้าวภายในของอินโดนีเซีย:

ประเทศไทยทำการค้ากับอินโดนีเซียเป็นจำนวนน้อยที่สุด สินค้าออกที่สำคัญเป็นอันดับ 1
คือข้าวโพดและสินค้าแร่ที่สำคัญที่สุดจากอินโดนีเซียได้แก่ถ่านหินและเหล็ก

โดยสรุปโครงสร้างสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทยที่ส่งไปอาเซียนเมื่ออัตราส่วน
ดังนี้ (จากข้อมูลในปี 2524)

- สินค้าเกษตรกรรม ร้อยละ 53.3
- สินค้าอุตสาหกรรม ร้อยละ 36.3
- สินค้าแร่ ร้อยละ 1.2
- สินค้าอื่น ๆ ร้อยละ 9.2

ส่วนโครงสร้างสินค้าเข้าที่สำคัญที่ประเทศไทยนำเข้าจากอาเซียนในปี 2524

ได้แก่

- สินค้าเชื้อเพลิงและเหล็ก ร้อยละ 73.7
- สินค้าทุน ร้อยละ 5.2
- สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป ร้อยละ 13.7
- สินค้าอุปโภคและบริโภค ร้อยละ 4.8
- ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง ร้อยละ 0.1
- สินค้าอื่น ๆ ร้อยละ 2.5

ตารางเปรียบเทียบการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอาเซียน (มูลค่า
สินค้าเข้า มูลค่าสินค้าออก และดุลการค้า) ซึ่งจะแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าต่อไป

ตารางเปรียบเทียบการการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอาเซียน

มูลค่า : ล้านบาท

ประเทศ	2520		2521		2522		2523		2524	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
ยอดรวมสินค้าออก	165,375.1	100	191,963.6	100	254,340.3	100	326,815.5	100	371,174.7	100
และสินค้าเข้าของ ประเทศไทยทั้งสิ้น										
สินค้าออก	71,193.1	100	93,065.0	100	108,179.0	100	133,197.2	100	153,114.5	100
สินค้าเข้า	94,177.0	100	108,898.8	100	146,161.3	100	193,618.3	100	218,060.2	100
ดุลการค้า	-22,973.9	100	-25,833.8	100	-37,982.3	100	-60,421.1	100	-64,945.7	100
ประเทศอาเซียน										
ยอดรวมสินค้าออก และสินค้าเข้า	16,824.4	10.2	19,259.5	10.0	29,169.7	11.4	39,779.0	12.1	44,653.5	12.0
สินค้าออก	12,796.8	13.0	12,822.2	15.4	18,036.9	16.7	21,596.0	16.1	22,419.3	14.6
สินค้าเข้า	4,027.6	4.3	6,447.3	5.9	11,014.9	5.7	18,183.2	9.4	22,234.2	10.2
ดุลการค้า	7,769.2		6,374.9		7,074.3		3,412.8		2,185.1	
สิงคโปร์										
ยอดรวม	7,293.9	4.4	11,141.6	5.8	16,069.6	6.3	22,553.2	6.9	27,483.0	7.4
สินค้าออก	4,505.1	6.3	6,723.0	8.1	9,231.9	8.5	10,292.3	7.7	12,070.2	7.9
สินค้าเข้า	2,788.8	3.0	4,418.6	4.1	6,847.7	4.7	12,260.9	6.3	15,412.8	7.1
ดุลการค้า	1,716.7		2,304.2		2,374.2		-1,968.6	3.4	-3,342.6	5.1
มาเลเซีย										
ยอดรวม	4,657.5	2.8	5,655.1	2.9	7,257.9	2.9	9,386.0	2.9	12,616.3	3.5

มูลค่า : ล้านบาท

ประเทศ	2520		2521		2522		2523		2524	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
สินค้าออก	3,760.5	5.3	4,283.6	5.2	4,767.4	4.4	5,989.2	4.5	6,948.8	4.5
สินค้าเข้า	896.8	1.0	1,366.5	1.3	2,490.5	1.7	3,396.3	1.8	5,867.5	2.7
ดุลการถา	ƒ2,863.7		ƒ2,922.1		ƒ2,276.9		ƒ2,592.4		ƒ1,081.3	
<u>วินโคปีเรีย</u>										
ยอดรวม	4,444.8	2.7	1,897.9	1.0	5,004.9	2.0	5,753.7	1.8	3,470.9	0.9
สินค้าออก	4,281.5	6.0	1,394.1	1.7	3,862.2	3.6	4,835.1	3.5	2,947.3	1.9
สินค้าเข้า	163.3	0.2	503.3	0.5	1,142.7	0.8	918.6	0.5	523.6	0.2
ดุลการถา	ƒ4,118.2		ƒ890.3		ƒ2,719.5		ƒ3,916.5		ƒ2,423.7	
พิจิปีนส์	422.4	0.3	574.6	0.3	771.3	0.3	2,086.1	0.6	883.3	0.2
<u>ยอดรวม</u>										
สินค้าออก	249.7	0.4	416.4	0.5	237.3	0.2	400.2	0.4	453.0	0.3
สินค้าเข้า	170.7	0.2	158.2	0.1	534.0	0.4	1,605.9	0.8	430.3	0.2
ดุลการถา	ƒ71.0		ƒ258.2		-296.7	0.3	-1,205.7	1.9	ƒ22.7	

ที่มาของข้อมูล : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง และจัดประมวลโดยศูนย์สถิติการพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์ (เป็นตัวเลขเบื้องต้นของปี 2524)

ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดทำ
 ความสำคัญของประเทศคู่ค้าของไทย 25 ประเทศ ตามยอดรวมของสินค้าออกและสินค้า
 เข้าไว้ดังนี้ (สถิติของปี 2524)

มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับที่	ประเทศ	สินค้าออก	สินค้าเข้า
1.	ญี่ปุ่น	21,753.5	52,067.8
2.	สหรัฐอเมริกา	19,796.6	29,290.5
3.	ชาติอู่อารเบีย	3,117.8	29,395.3
4.	สิงคโปร์	12,070.2	15,412.8
5.	เนเธอร์แลนด์	18,673.4	2,766.4
6.	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	4,933.9	9,152.9
7.	มาเลเซีย	6,948.8	5,867.5
8.	สาธารณรัฐประชาชนจีน	4,063.7	6,958.2
9.	ฮ่องกง	7,347.4	1,866.4
10.	อังกฤษ	2,463.8	5,729.9
11.	ฝรั่งเศส	2,832.8	4,727.0
12.	กาตาร์	31.7	7,075.4
13.	สหภาพโซเวียต	6,756.1	328.2
14.	ไต้หวัน	2,012.4	4,544.5
15.	เกาหลีใต้	3,207.2	2,995.2
16.	ออสเตรเลีย	1,749.3	4,200.6
17.	อิหร่าน	4,603.8	262.8
18.	อิตาลี	2,146.4	2,146.4
19.	สหราชอาณาจักร	1,622.7	2,660.7
20.	สวีเดน	2,038.2	1,946.4
21.	บรูไน	240.2	3,338.5

มูลค่า : ล้านบาท

ลำดับที่	ประเทศ	สินค้าออก	สินค้าเข้า
22.	แคนาดา	681.2	2,892.1
23.	เบลเยียม	1,596.2	1,944.1
24.	<u>อินโดนีเซีย</u>	2,947.3	523.4
25.	สวีเดน	591.3	1,783.1

ที่มา : ศูนย์สถิติการค้าวิเศษ กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

จากตัวเลขแสดงยอดสินค้าออกและสินค้าเข้าข้างบนจะพบว่า ในระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศของไทย สิงคโปร์มีการค้ากับไทยเป็นลำดับที่สี่ โดยไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับสิงคโปร์ เพราะมูลค่าสินค้าออกของไทยไปสิงคโปร์มีน้อยกว่ามูลค่าของสินค้านำเข้าจากสิงคโปร์ และไทยมีการค้ากับมาเลเซียเป็นลำดับที่เจ็ด โดยมาเลเซียเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับไทย สำหรับอินโดนีเซียมีการค้ากับไทยเป็นลำดับที่สี่สิบสี่ และเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับไทยเช่นเดียวกัน ส่วนการค้าระหว่างไทยกับซิวีตปินมีน้อยมากจนไม่ปรากฏตัวเลขในการจัดลำดับความสำคัญทางการค้า

ข้าวเป็นสินค้าออกที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งของไทยที่ส่งไปขายให้กับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ และรวมทั้งทั่วโลกด้วย ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ซื้อข้าวจากไทยในปริมาณมหาศาลคือมาเลเซียและสิงคโปร์ แต่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ซื้อข้าวจากไทยในปริมาณที่มากที่สุดคืออินโดนีเซีย แต่ไม่ไปเป็นไปในปริมาณที่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ เพราะขึ้นอยู่กับภาวะการผลิตข้าวภายในของอินโดนีเซีย หากปีการผลิตอินโดนีเซียสามารถผลิตข้าวได้ก็มักจะลดการนำเข้าข้าวลง เช่นเดียวกับซิวีตปินส์ ซึ่งมีเพียงผลิตข้าวที่ขายไม่ได้ก็นำข้าวจากไทยมาตั้งแต่ปี 2521 แล้ว

เมื่อเปรียบเทียบการค้าข้าวของไทยกับประเทศอาเซียนและการค้าข้าวของไทยกับประเทศอื่น ๆ แล้ว จะพบว่าในระยะแรก ๆ (ตั้งแต่ปี 2503 - 2513)

ปริมาณการค้าข้าวของไทยกับประเทศอาเซียนและปริมาณการค้าข้าวของไทยกับประเทศอื่น ๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน แต่ในระยะหลังตั้งแต่ปี 2515 เป็นต้นมา ปริมาณการค้าข้าวระหว่างไทยกับประเทศอาเซียนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการค้าข้าวของไทยกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อยและในบางปีเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัว ซึ่งหึ่งนี้ประเทศไทยหาตลาดภายนอกได้มากขึ้นนั่นเอง ดังรายละเอียดเปรียบเทียบปริมาณการค้าข้าวของไทยกับประเทศอาเซียนและปริมาณการค้าข้าวของไทยกับประเทศอื่น ๆ ปรากฏอยู่ในตารางหน้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางเปรียบเทียบแหล่งปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย
ระหว่างข้าวส่งออกไปกลุ่มอาเซียนและประเทศอื่น

ปริมาณ : ตัน

ปี	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ยอดรวม		รวมทั้งสิ้น
					กลุ่มอาเซียน	ประเทศอื่น	
2503	139,001	214,950	50	208,294	612,295	579,574	1,191,869
2504	382,193	217,810	140,824	194,310	935,137	627,577	1,562,726
2505	289,570	193,259	51	172,987	655,867	620,920	1,276,787
2506	347,815	245,262	71,301	177,134	621,512	537,336	1,378,848
2507	445,037	281,283	115,143	294,162	1,055,625	435,886	1,491,511
2508	99,101	221,139	130,622	213,511	507,985	952,395	1,460,380
2509	167,422	146,416	49,603	144,544	507,985	952,395	1,460,380
2510	175,047	194,017	100,001	119,404	588,469	854,291	1,442,760
2511	38,360	180,805	-	128,754	347,919	674,525	1,022,444
2512	82,027	138,891	-	133,242	354,160	632,192	986,352
2513	140,499	118,048	-	136,906	395,453	628,447	1,023,900
2514	106,604	105,227	215,243	201,716	628,790	925,700	1,554,490
2515	165,015	104,036	307,870	327,842	904,763	1,171,573	2,076,336
2516	266,957	22,911	14,000	78,996	382,864	451,648	834,512

ตารางเปรียบเทียบผลลงปริมาณการส่งออกข้าวของประเทศไทย
ระหว่างข้าวส่งออกไปกลุ่มอาเซียนและประเทศอื่น

ปริมาณ : ตัน

ปี	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ยอดรวม		รวมทั้งสิ้น
					กลุ่มอาเซียน	ประเทศอื่น	
2517	127,445	68,710	47,071	88,763	331,989	684,829	1,016,810
2518	11,405	18,658	70,782	101,985	202,830	729,632	932,462
2519	526,036	118,838	55,333	176,032	876,239	993,213	1,869,452
2520	848,424	203,086	30,948	217,841	1,300,299	1,584,726	2,885,025
2521	163,440	156,713	-	140,008	460,161	1,113,277	1,573,438
2522	615,520	102,100	-	193,520	911,140	1,011,674	2,722,822
2523	644,664	153,858	-	180,321	978,843	1,737,659	2,716,702
2524	199,580	237,236	-	157,470	594,286	2,470,757	3,065,043

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

กองการค้าข้าว กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2525

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาวะการผลิตและการค้าน้ำมันของประเทศสมาชิกอาเซียน¹⁴

จากสถิติในปี 2523 อัตราการผลิตน้ำมันของอาเซียนคิดเป็นอัตราการร้อยละ 3.1 ของอัตราการผลิตน้ำมันทั้งโลก (สำหรับการผลิตน้ำมันนอกฝั่งทะเลคิดเป็นอัตราการร้อยละ 6 ของอัตราการผลิตทั้งโลก) และผลิตก๊าซโกลีนอัตราการร้อยละ 2 ของอัตราการผลิตทั้งโลก (สำหรับการผลิตนอกฝั่งทะเลคิดเป็นร้อยละ 0.7) ดังปรากฏรายละเอียดอยู่ในตารางที่ 17 ของภาคผนวก

สถิติการใช้น้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันของอาเซียนเป็นอันดับอัตราการร้อยละ 1 ของปริมาณการใช้ทั้งโลกโดยประมาณ แยกตามเฉลี่ยของการใช้น้ำมันของอาเซียนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีจะอยู่ในอัตราการร้อยละ 14 โดยประมาณ ซึ่งอัตราดังกล่าวเป็นอัตราการเติบโตที่สูงสุดในระดับสูงสุดอันดับหนึ่งของโลก ดังปรากฏรายละเอียดอยู่ในตารางที่ 14 ของภาคผนวก

สำหรับภาวะการผลิต การใช้น้ำมัน และการค้าน้ำมันของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศโดยสรุปเป็นดังนี้

อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันอยู่ในลำดับที่ห้าของกลุ่มประเทศโอเปก น้ำมันที่อินโดนีเซียผลิตได้จะไว้ใช้ภายในประเทศในอัตราการร้อยละ 80 สำหรับใช้ในการพาณิชย์ต่าง ๆ และเรื่องนี้รัฐบาลอินโดนีเซียได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะลดปริมาณการใช้ น้ำมันภายในประเทศให้เหลือในอัตราการร้อยละ 70 ให้ได้ในปี 2533 เพื่อส่งออกให้มากขึ้น

อินโดนีเซียส่งออกน้ำมันประมาณ 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน โดยส่งไปยังประเทศต่าง ๆ ในอัตราส่วนดังนี้

ส่งไปชายฝั่งญี่ปุ่นในอัตราการร้อยละ 50

ส่งไปชายฝั่งสหรัฐอเมริกาในอัตราการร้อยละ 37

ส่งไปชายฝั่งประเทศอื่น ๆ ในอัตราการร้อยละ 13

ดังสถิติการส่งออกน้ำมันของอินโดนีเซียในปี 2524 ปี 2525 และการคาดหมายในปี 2526 ดังนี้

¹⁴ ดูการอ้างอิงงานอาเซียนแห่งประเทศไทย กระทรวงการต่างประเทศ เมษายน 2526

ปี 2524 ส่งออกวันละ 1.05 ล้านบาร์เรล

ปี 2525 ส่งออกวันละ 880,000 บาร์เรล

และได้ตั้งเป้าหมายไว้ในปี 2526 ว่า จะส่งออกเท่ากับปี 2525 คือใน ปริมาณวันละ 880,000 บาร์เรล

ลักษณะของน้ำมันดิบของอินโดนีเซียเป็นน้ำมันที่มีความเหนียวมาก เมื่อกดแล้วจะไต่เปอร์เซ็นต์ของน้ำมันตามมาก เช่นน้ำมันสุมาทราไลท์ซึ่งมีจุดถ่ายเทหรือจุดแข็งตัวเร็ว ดังนั้นในการกลั่นจึงต้องใช้น้ำมันที่มีคุณภาพดี มีแวกชนอย เช่น น้ำมันอาร์เบียนไลท์ มาผสมในการกลั่นด้วย อินโดนีเซียจึงต้องส่งน้ำมันเข้าจากประเทศผู้ผลิตน้ำมันในตะวันออกกลางในอัตราร้อยละ 30 ของปริมาณน้ำมันที่ใช้ภายในประเทศ

(โปรดดูปริมาณการส่งออกน้ำมันดิบของอินโดนีเซีย (ตารางที่ 10) และ ปริมาณการส่งออกน้ำมันสำเร็จรูปของอินโดนีเซีย (ตารางที่ 11) และปริมาณการส่งออกน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูปโดยสรุปของอินโดนีเซีย (ตารางที่ 12) และปริมาณการส่งออกน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันของอินโดนีเซียและมาเลเซียสู่ชาติ อาเซียน (ตารางที่ 15) ในภาคผนวกท้ายเรื่อง)

การที่กลุ่มประเทศโอเปกลดราคาน้ำมันลงประเมินได้ว่า ราคาน้ำมันลดลงไปบาร์เรลละ 1 เหรียญอเมริกัน อินโดนีเซียจะสูญเสียรายได้เข้าประเทศไปประมาณ วันละ 320 ล้านดอลลาร์อเมริกัน (โปรดดูภาคผนวก (ตารางที่ 9) แสดงราคาน้ำมันของอินโดนีเซีย ตั้งแต่ปี 2513 - 2524 ประกอบด้วย)

มาเลเซีย

มาเลเซียเป็นประเทศที่ผลิตน้ำมันได้เป็นลำดับที่ 30 ของกลุ่มประเทศโอเปก ปริมาณการผลิตน้ำมันของมาเลเซียผลิตได้วันละ 250,000 บาร์เรล และต้องใช้ตาม ความต้องการในภายในประเทศในปริมาณวันละ 150,000 บาร์เรล

การส่งออกน้ำมันของมาเลเซียก็ตั้งที่เหนือใจจากความต้องการในภายใน ประเทศ (ประมาณวันละ 100,000 บาร์เรล) โดยส่งไปขายให้ประเทศญี่ปุ่นในอัตรา ร้อยละ 70 เหลือจากนั้นจึงส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ (ประเทศไทยมีปริมาณการซื้อ

ขายน้ำมันกับมาเลเซียในปริมาณละ 10,000 บาร์เรล)

การส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมของมาเลเซียจะส่งออกก๊าซปิโตรเลียมเหลวมากกว่าน้ำมัน

เนื่องจากคุณภาพน้ำมันของมาเลเซียเป็นเช่นเดียวกับน้ำมันของอินโดนีเซีย คือเป็นน้ำมันดิบที่มีความเหนียวมาก มีจุดแข็งตัวเร็ว ต้องผสมกับน้ำมันชนิดอื่น ๆ ในการกลั่น ดังนั้น มาเลเซียจึงต้องสั่งซื้อน้ำมันจากประเทศผู้ผลิตน้ำมันในตะวันออกกลางในปริมาณร้อยละ 70 ของความต้องการใช้

ฟิลิปปินส์

ในปี 2524 ฟิลิปปินส์สั่งซื้อน้ำมันเข้าประเทศคิดเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 2.4 พันล้านเหรียญอเมริกัน และคิดเป็นอัตราร้อยละ 34 ของปริมาณสินค้านำเข้าทั้งหมดจากต่างประเทศ

ในจำนวนน้ำมันที่สั่งซื้อทั้งหมดนั้น สั่งซื้อจากซาอุดีอาระเบียมากที่สุดคิดในอัตราร้อยละ 42 ของการนำเข้าน้ำมันทั้งหมด

ขณะที่ฟิลิปปินส์ได้ขุดพบแหล่งน้ำมันของตนจำนวนหนึ่ง และการผลิตน้ำมันจากแหล่งน้ำมันที่ขุดพบได้ดังกล่าวสามารถผลิตได้ในปริมาณวันละ 15,000 บาร์เรล ถึงประมาณ 20,000 บาร์เรล

ข้อที่น่าสนใจก็คือ ฟิลิปปินส์มีความก้าวหน้าในการพัฒนาพลังงานอื่นขึ้นมาใช้ทดแทนน้ำมัน เช่น พลังงานความร้อนใต้พิภพ (geothermal) , alcohols และ Coco diesel รวมทั้งมีการค้นพบแหล่งแร่ยูเรเนียมภายในประเทศซึ่งรอการนำขึ้นมาปรับใช้ประโยชน์ต่อไป นอกจากนี้แล้วฟิลิปปินส์ยังมีแผนการใช้พลังงานนิวเคลียร์ โดยตั้งความคาดหมายไว้ว่าจะใช้ได้ประมาณปี 2527

สิงคโปร์

สิงคโปร์ไม่มีแหล่งน้ำมันเป็นของตนเอง แต่เป็นศูนย์กลางกลั่นน้ำมันของเอเชีย และเป็นอันดับ 3 ของโลก

สิงคโปร์นำเข้าน้ำมันเป็นจำนวนร้อยละ 75 ของสินค้านำเข้าจากต่างประเทศทั้งหมดของสิงคโปร์ และเป็นการนำเข้าน้ำมันจากแหล่งผลิตในตะวันออกกลางเสียเป็นส่วนใหญ่

และสิงคโปร์ก็ส่งออกน้ำมันเป็นจำนวนร้อยละ 75 ของสินค้าออกทั้งหมดของสิงคโปร์เช่นกัน ทั้งนี้เพราะสิงคโปร์เป็นประเทศผู้ส่งออกอีกครั้งหนึ่ง (Reexporter) การส่งออกน้ำมันของสิงคโปร์จะส่งออกไปยังประเทศในภูมิภาคและทั่วโลก เพราะน้ำมันที่สิงคโปร์กลั่นคือน้ำมันอารเบียนไลท์ ซึ่งเป็นน้ำมันมาตรฐานคุณภาพดีเป็นค้ำกลางที่ใช้ผสมกับน้ำมันชนิดต่าง ๆ ในการกลั่นน้ำมันชนิดต่าง ๆ

ประเทศไทย 15

ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์น้ำมัน คิดเป็นร้อยละ 75 ของสินค้าเข้าทั้งหมดของประเทศ (ในปี 2525 มูลค่าการนำเข้าน้ำมันทั้งหมดเป็นเงิน 45,354 ล้านบาท) โดยแยกประเภทการนำเข้าน้ำมันได้ดังนี้ (ข้อมูลจากศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ปี 2524)

1. น้ำมันดีเซลและน้ำมันดิบ ปริมาณการนำเข้าทั้งหมด 7,931,635,000 ลิตร มูลค่า 39,757.6 ล้านบาท
  - นำเข้าจากซาอุดีอาระเบีย 54.9% กатар 18.3% บรูไน 8.9%
  - สาธารณรัฐประชาชนจีน 6.1% มาเลเซีย 6.0% และสหรัฐอเมริกา 4.9%
2. น้ำมันโซลาหรือดีเซลหม่นเร็ว ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 1,233,078,000 ลิตร มูลค่า 7,364.0 ล้านบาท
  - นำเข้าจากสิงคโปร์ 78.1% สาธารณรัฐประชาชนจีน 16.9% บาห์เรน 3.5% และเกาหลีใต้ 1.5%

¹⁵ ใช้ข้อมูลจากศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ , ธนาคารแห่งประเทศไทย และฝ่ายเศรษฐกิจพลังงาน กองควบคุมและส่งเสริมพลังงาน สำนักงานพลังงานแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

3. น้ำมันเตา ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 366,233,000 ลิตร มูลค่า 4,123.0
ล้านบาท
-นำเข้าจากสิงคโปร์ 60.3% สหรัฐอเมริกา 17.5% ญี่ปุ่น 13.5% และ
เยเมน 5.5%
4. น้ำมันดิบอื่น ๆ ปริมาณนำเข้า 1,653,264,000 ลิตร มูลค่า 7,483.0
ล้านบาท
-นำเข้าจากซาอุดีอาระเบีย 100%
5. น้ำมันเบนซินชนิดพรีเมียม ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 231,491,000 ลิตร
มูลค่า 1,388.1 ล้านบาท
-นำเข้าจากสิงคโปร์ 82.3% บาห์เรน 11.7% และฟิลิปปินส์ 6.1%
6. น้ำมันชนิด เจ.พี. ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 75,918,000 ลิตร มูลค่า
487.1 ล้านบาท
-นำเข้าจากสิงคโปร์ 99.99% และสหรัฐอเมริกา 0.01%
7. น้ำมันชั้นดี ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 127,883,000 ลิตร มูลค่า
1,287.8 ล้านบาท
-นำเข้าจากสิงคโปร์ 82.6% ออสเตรเลีย 9.1% เนเธอร์แลนด์ 5.4%
และซาอุดีอาระเบีย 3.0%
8. น้ำมันเบนซินธรรมดา ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 59,204,000 ลิตร มูลค่า
322.9 ล้านบาท
-นำเข้าจากสิงคโปร์ 93.1% บาห์เรน 6.9%
9. ก๊าซหุงต้มที่เป็นของเหลว ปริมาณนำเข้าทั้งหมด 124,442 ตัน มูลค่า
2,359.8 ล้านบาท
-นำเข้าจากสิงคโปร์ 89.8% อินโดนีเซีย 2.9% ฟิลิปปินส์ 2.7% และ
ซาอุดีอาระเบีย 1.4%

สำหรับปริมาณและมูลค่าสินค้าเข้าประเภทน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันจากกลุ่ม
ประเทศอาเซียนตามตัวเลขในปี 2524 เป็นดังนี้

1. น้ำมันโซลาหรือดีเซลหมนเร็ว คิดเป็นอัตราร้อยละ 77.51 ของปริมาณนำเข้าน้ำมันประเภทนี้ทั้งหมดของไทย เป็นเงิน 5,707,833,170 บาท และเป็นอันดับหนึ่งของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มอาเซียน
2. น้ำมันปิโตรเลียมและน้ำมันดิบ คิดเป็นอัตราร้อยละ 7.05 ของปริมาณนำเข้าน้ำมันประเภทนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 2,802,856,828 บาท และเป็นอันดับสองของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
3. น้ำมันเตา คิดเป็นอัตราร้อยละ 55.66 ของปริมาณนำเข้าน้ำมันประเภทนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 2,294,997,547 บาท และเป็นอันดับสามของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
4. ก๊าสปิโตรเลียมเหลว คิดเป็นร้อยละ 77.46 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 1,827,988,631 บาท และเป็นอันดับสี่ของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
5. น้ำมันเบนซินชนิดพรีเมียม คิดเป็นร้อยละ 88.64 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 1,230,418,292 บาท และเป็นอันดับหกของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
6. น้ำมันขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 83.89 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 1,080,328,908 บาท และเป็นอันดับเจ็ดของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
7. น้ำมันชนิด เจ.พี. 1 คิดเป็นร้อยละ 88.63 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 431,692,532 บาท และเป็นอันดับแปดของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
8. น้ำมันเบนซินธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 94.45 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 305,032,332 บาท และเป็นอันดับ 11 ของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน
9. น้ำมันอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 75.62 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 118,709,852 บาท และเป็นอันดับ 18 ของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน

10. น้ำมันดีเซลอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 100 ของปริมาณนำเข้าสินค้าชนิดนี้ทั้งหมดของไทย หรือคิดเป็นเงิน 102,175,140 บาท และเป็นอันดับ 19 ของสินค้าเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียน

น้ำมันจึงเป็นสินค้าที่สำคัญที่สุดของไทยสำหรับสินค้าเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียนโดยเฉพาะจากสิงคโปร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการกลั่นน้ำมัน แต่สำหรับประเทศอาเซียนเหล่านั้นผลิตภัณฑ์น้ำมันเป็นเพียงจำนวนไม่มากนักในส่วนแบ่งของสินค้าออกจากประเทศเหล่านั้น สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันจากการพิจารณาจากลำดับความสำคัญของประเทศคู่ค้าของไทยที่ได้แสดงไว้แล้วในตอนต้น

ได้มีการประเมินไว้ว่า ปริมาณการใช้น้ำมันของไทยระหว่างปี 2524 - 2528 จะเพิ่มโดยเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 6

และได้คาดหมายไว้ว่า ในปี 2534 โครงสร้างการนำเข้าสินค้าประเภทพลังงานของไทยจะมีลักษณะดังนี้ น้ำมันร้อยละ 35 ก๊าซธรรมชาติร้อยละ 25 ลิกไนต์ร้อยละ 13 ไฮโดรคาร์บอนร้อยละ 9 ถ่านหินร้อยละ 7 และพลังงานกานอื่น ๆ เช่น แอตอมิกฮอัส ไม้ ชยะ ฯลฯ รวมกันอีกร้อยละ 9.17

ปัจจุบันประเทศไทยผลิตน้ำมันได้จากแหล่งน้ำมันที่ลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร ปริมาณวันละ 5,000 บาร์เรล และปริมาณน้ำมันสำรองที่ลานกระบือโดยประมาณมีอยู่ 180,000,000 บาร์เรล

(โปรดดูรายละเอียดเรื่องนี้ได้จากภาคผนวกดังนี้

1. ปริมาณการผลิต การนำเข้าและการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงปี 2524 ในตารางที่ 5
2. เปรียบเทียบปริมาณนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงปี 2524 กับปี 2523 ในตารางที่ 6
3. เปรียบเทียบปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงที่ผลิตได้ในปี 2524 กับปี 2523 ในตารางที่ 7
4. เปรียบเทียบปริมาณการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงปี 2524 กับปี 2523 ในตารางที่ 8)

กล่าวโดยสรุปภาวะการค้าข้าวและน้ำมันในกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นดังนี้

1. เรื่องข้าว ไทยส่งข้าวเป็นสินค้าออกที่สำคัญไปยังกลุ่มอาเซียน และประเทศอาเซียนอื่น ๆ ข้าวจากไทยเป็นส่วนใหญ่ ประเทศที่นำเข้าข้าวจากไทยในปริมาณที่สม่ำเสมอคือ มาเลเซีย และสิงคโปร์ อินโดนีเซียสั่งซื้อข้าวจากไทยในปริมาณที่มากกว่าประเทศอื่น ๆ แต่มีเงื่อนไข คือ หากปีการผลิตและการปลูกข้าวของอินโดนีเซียได้ผลดี อินโดนีเซียก็จะลดการนำเข้าข้าวจากไทยเป็นจำนวนมากเช่นกัน สำหรับฟิลิปปินส์ก็เช่นเดียวกับอินโดนีเซีย คือ การสั่งซื้อข้าวจากไทยจะขึ้นอยู่กับภาวะการผลิตข้าวภายในซึ่งปรากฏว่าในระยะหลังนี้ ฟิลิปปินส์ไม่ได้สั่งซื้อข้าวจากประเทศไทยเลย และอัตราการเฉลี่ยการส่งข้าวออกไปยังอาเซียนของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งข้าวออกไปประเทศอื่น ๆ แล้ว แนวโน้มได้ลดลงอย่างมาก

2. เรื่องน้ำมัน ประเทศอาเซียนที่เป็นผู้ผลิตน้ำมันจะส่งออกน้ำมันดิบส่วนใหญ่ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วโดยมีการทำสัญญาซื้อขายกันในระยะยาว เช่น อินโดนีเซีย ส่งน้ำมันส่วนใหญ่ไปญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา รวมกันแล้วเป็นปริมาณร้อยละ 87 ของการส่งออกน้ำมันทั้งหมด ที่เหลือจึงส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ส่วนมาเลเซียส่งน้ำมันร้อยละ 70 ไปญี่ปุ่นและสิงคโปร์ เป็นตลาดน้ำมันในเอเชีย และน้ำมันสำเร็จรูปส่วนใหญ่ของไทยนำเข้าจากสิงคโปร์ หากไม่รวมสิงคโปร์ การค้าน้ำมันระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกันมีน้อยมาก สำหรับประเทศไทยมีการนำเข้าน้ำมันจากแหล่งผลิตในตะวันออกกลางเป็นส่วนใหญ่ แต่น้ำมันก็ยังจัดเป็นสินค้าเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียนในอันดับหนึ่ง

3. ดุลการค้าระหว่างอาเซียน ประเทศอาเซียนมีดุลการค้าที่แตกต่างกันมากในการค้าระหว่างอาเซียนด้วยกัน อินโดนีเซียและมาเลเซียเป็นประเทศที่ขาดดุลการค้าในอาเซียนมากที่สุด ส่วนสิงคโปร์มีดุลการค้าเกินดุลที่สุด และฟิลิปปินส์มีการค้ากับอาเซียนน้อยมาก ประเทศไทยเองก็มีดุลการค้าเกินดุลกับประเทศอาเซียน ส่วนการค้าระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์นั้นมีการค้าระหว่างกันน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับชาติอาเซียนด้วยกันและน้อยมากเมื่อเทียบกับการค้าของไทยกับประเทศต่าง ๆ

ปัญหาเรื่องการค้าระหว่างอาเซียนมีอยู่หนึ่งคือปัญหาดุลการค้าที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศที่ขาดดุลการค้าพยายามใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ไข เช่น พยายามลดสินค้าเข้าของตนจากประเทศที่เกินดุล โดยการลดปริมาณการค้าขายลง

เป็นต้น ซึ่งจะเป็นปัญหาของประเทศไทยต่อไป เนื่องจากประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศที่มี
คุณลักษณะใกล้เคียงกับประเทศอาเซียนส่วนมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย